

KORA ÚJKORI MAGYAR TÖRTÉNELEM SZEMINÁRIUM

Kurzuskód: BTTR724OMA

Időpont: Szerda 12:00

Helyszín: 407/E terem

Oktató: Árvai Tünde (arvai.tunde@arts.unideb.hu)

1. FEBRUÁR 14. BEVEZETÉS. TELJESÍTÉS FELTÉTELEINEK ISMERTETÉSE. TÉMAVÁLASZTÁS.
2. FEBRUÁR 21. A HÁZASSÁG
3. FEBRUÁR 28. GYERMEKVÁRÁS, SZÜLETÉS, GYERMEKGONDOZÁS
4. MÁRCIUS 6. NŐ ÉS POLITIKUM: FEJEDELEMSSZONYOK
5. MÁRCIUS 13. NŐ ÉS POLITIKUM: ARISZTOKRATA ASSZONYOK A KÖZÉLETBEN. URADALMAK IRÁNYÍTÁSA.
6. MÁRCIUS 20. NŐK ÉS HONVÉDELEM A VÁRHÁBORÚK KORÁBAN
7. MÁRCIUS 27. AZ APÁCAÉLET KERETEI, KULTURÁLIS JELENTŐSÉGE
8. ÁPRILIS 3. TAVASZI SZÜNET
9. ÁPRILIS 10. A NŐK MŰVELŐDÉSHEZ VALÓ JOGA. A NŐNEVELÉS KERETEI.
10. ÁPRILIS 17. NŐI SZEREPVÁLLALÁS A REFORMÁCIÓ TERJESZTÉSÉBEN MAGYARORSZÁGON
11. ÁPRILIS 24. GYÓGYÍTÁS, BOSZORKÁNYSÁG
12. MÁJUS 1. MUNKASZÜNETI NAP
13. MÁJUS 8. NEMISÉG A KORA ÚJKORBAN
14. MÁJUS 15. FÉLÉV ÉRTÉKELÉSE, JEGYOSZTÁS

1. február 14. Bevezetés

Pető Andrea: [Társadalmi nemek és nők története](#). In: Bódy Zsombor szerk.: Bevezetés a társadalomtörténetbe. Bp., 2006.

Kéri Katalin: [Lánynevelés és női művelődés az újkori Magyarországon](#) (nemzetközi kitekintéssel és nőtörténeti alapozással). Akadémiai nagydoktori értekezés. Pécs, 2016.

Czibere Ibolya: [„Az asszonyok történetének megírásáról elfeledkezett még a történelem is.” A nőtudomány útja az intézményesülésig](#). Metszetek 2014/3. 18–32.

Kiss Csilla: [Miért és hogyan tanítsunk nőtörténetet?](#) Történelemtanítás (LVII.) Új folyam XIII.(2022) 1. sz.

2. február 21. A házasság

Péter Katalin: Házasság a régi Magyarországon. Bp., 2008.

Péter Katalin: Szerelem és házasság a Hajnal-határtól keletre. In: Szentmártoni Szabó Géza (szerk.): [Ámor, álm és mámor](#). A szerelem a régi magyar irodalomban és a szerelem ezredéves hazai kultúrtörténete. Bp., 2002. 1–24.

Duchonová Diana: Női családi szerepek: menyasszony, feleség, anya. A női kommunikáció színterei a nemesi családokban. In: Sipos Balázs, Krász Lilla (szerk.): [A női kommunikáció kultúrtörténete: tanulmányok](#). Bp., 2019. 47–58.

Péter Katalin: [Az asszony neve. Arisztokrata névhasználat a 16–17. századi Magyarországon](#). Történelmi Szemle (2010) 2. sz. 151–187.

Várkonyi Gábor: Házasság – család és politikum. In: Uo.: Ünnepek és hétköznapok. Művelődés és mentalitás a török kori Magyarországon. Bp., 2009. 141–157.

*Horváth Ágnes: Főnemesi özvegyasszonyok a 16–17. századi Magyarországon (Elmélet és gyakorlat). In: Fábri Anna, Várkonyi Gábor szerk.: [A nők világa. Művelődés– és társadalomtörténeti tanulmányok](#). Bp., 2007. 247–268.

Várkonyi Gábor: [Házasság és nyilvánosság a 17. századi Magyarországon – a társadalmi tér vizsgálata](#). Századok 153. (2019) 2. sz. 251–264.

*Papp Gábor: [Házastársi örök szerelem](#). Nádasy Tamás és Kanizsai Orsolya levelezése. Korunk 3. (2016/12.) 4–13.

J. Újváry Zsuzsanna: Polgári házassági szokások és erkölcs a 16–17. századi Magyarországon. In: Szentmártoni Szabó Géza (szerk.): [Ámor, álom és mámor](#). A szerelem a régi magyar irodalomban és a szerelem ezredéves hazai kultúrtörténete. Bp., 2002. 67–82.

3. február 28. Gyermekvárás, születés, gyermekgondozás

Deáky Zita, Krász Lilla (szerk.): Minden dolgoknak kezdete: a születés kultúrtörténete Magyarországon, 16–20. század. Bp., 2005.

Tartsákné Ládonyi Emese [A kisgyermekkor és az anyaság történeti változásai a 17-18. századi magyar nyelvű forrásokban](#). Doktori disszertáció. Bp., 2021.

Grynaeus Tamás: Szerelmes Orsikám: [A Nádasdyak és Szegedi Kőrös Gáspár levelezése](#). Bp., 1988.

*Bagi Zoltán Péter: [Kanizsai Orsolya terhessége és Nádasdy Ferenc születése](#). Kaleidoscop 13. (2016) 218–231.

*Péter Katalin: A gyermek első tíz esztendeje. In: Uő. (szerk.): Gyermek a kora újkori Magyarországon. Bp., 1996. 15–50.

Péter Katalin: Jobbágygyermekokről a kora újkori Magyarországon. In: Uő.: Magánélet a régi Magyarországon. Bp., 2013. 117–136.

Bóдай Dalma: [Szülői szerepek és gondoskodás. Czobor Erzsébet mint anya és mostohaanya](#). In: Erdélyi Gabriella (szerk.): Érzelmek és mostohák. Mozaikcsaládok a régi Magyarországon (1500–1850). Bp., 2019. 91–111.

4. március 6. Nő és politikum: fejedelemasszonyok

*Steinmacher Kornélia: [Az idegenből jött uralkodónő, Jagelló Izabella \(1519–1559\) alakja a magyar kulturális emlékezetben](#). Publicationes Universitatis Miskolcensis, Sectio Philosophica 19. (2015) 1. sz. 353–368.

Oborni Teréz: Principissa. Fejedelmi feleségek Erdélyben. In: Uő: Erdély aranykora. Fejedelmek tündérkertje. Bp., 2021. 196–217.

Bánki Judit: [Brandenburgi Katalin az Erdélyi Fejedelemségben](#). Történelmi Szemle 36. (1994) 3–4. sz. 311–326.

*G. Etényi Nóra: [Lorántffy Zsuzsanna politikai és kulturális szerepe hazai és európai tükrökben](#). Ráday Gyűjtemény

Péter Katalin: Milyenek voltak az erdélyi fejedelemasszonyok? In: Uő: Magánélet a régi Magyarországon. Bp., 2013. 35–96.

5. március 13. Nő és politikum: arisztokrata asszonyok a közéletben. Uradalmak irányítása.

Várkonyi Gábor: „Nekem azt kell tennem, amit mások akarnak...” Arisztokrata nők és a közélet a kora újkori Magyarországon. In: Fábri Anna, Várkonyi Gábor szerk.: A nők világa. Művelődés– és társadalomtörténeti tanulmányok. Bp, 2007. 123–138.

Fischer Viktória: [Főúri asszonyok a kora újkori társasági életben](#). Újkor.hu Magyar történelem 2020. november 4.

Benda Borbála: Rákóczi Erzsébet, a birtokos és gazdálkodó. In: Fábri Anna, Várkonyi Gábor szerk.: A nők világa. Művelődés– és társadalomtörténeti tanulmányok. Bp, 2007. 19–28.

Nagy Antal: Az arisztokrata női udvartartás irányítója: a vénasszony. In: Fábri Anna, Várkonyi Gábor szerk.: A nők világa. Művelődés– és társadalomtörténeti tanulmányok. Bp, 2007. 11–18.

*Lengyel Tünde, Várkonyi Gábor: Báthory Erzsébet. Egy asszony élete. Bp., 2010.

Várkonyi Gábor: [Báthory Erzsébet](#). Bűnös vagy áldozat? Magyar Történelem Rejtélyei. Bp., 2016.

6. március 20. Nők és honvédelem a várháborúk korában

*Papp Júlia: ["...A nőket sehol sem látjuk valami vérengző foglalkozásban..." Székely Bertalan Egri nők című festményének történeti forrásai](#). Művészettörténeti Értesítő 63. (2014) 2. sz. 325–344.

Papp Júlia: [Végy társadnak a harczba...” A vitéz szigetvári nő\(k\) a 19. századi képzőművészetben](#). In: In via eruditionis. Tanulmányok a 70 éves Imre Mihály tiszteletére. Debrecen, 2016. 384–393.

Bagi Zoltán Péter: [Female roles in the History of the Long Turkish War](#) Kritische Zeiten: Zeitschrift Fur Humanwissenschaften 7. (2016) 3–4. sz. 76–87.

*R. Várkonyi Ágnes: Zrínyi Ilona. Európa legbátrabb asszonya. Bp., 2009.

7. március 27. Az apácaélet keretei, kulturális jelentősége

Horn Ildikó: Apácaélet a 17. században. In: Szabolcs Ottó szerk.: Politikai portrék, jogalkotások, intézmények a 17–19. századból. (A történelemtanári továbbképzés kiskönyvtára 4.) Bp., 1995. 67–77.

*Horn Ildikó: [Csáky Anna Franciska és a pozsonyi klarisszák](#). Aetas 1992/3. 28–43.

Schwarcz Katalin: "Mert ihon jön Assonyotok és kezében új szoknyák": források a Klarissza Rend magyarországi történetéből. Bp., 2003.

Védelmeső, erős pajzs – A vallásos női műveltség a 15–18. században. In: Papp Júlia (szerk.): A zsoldártól a rózsaszín regényig. [Fejezetek a magyar női művelődés történetéből](#). Bp., 2014. 231–241.

8. április 3. TAVASZI SZÜNET

9. április 10. A nők művelődéshez való joga. A nőnevelés keretei.

Kéri Katalin: Korai hazai források a nőkről és tanuláshoz való jogukról. In: Orsós Anna, Trendl Fanni (szerk.): Útjelzők a 70 esztendő Forray Katalin tiszteletére. Pécs, 2012. 154–164.

Kéri Katalin: Női élet, leánynevelés a XVI–XVII. századi Magyarországon. In: Uő. (szerk.): Kéri Katalin: [Női élet, leánynevelés az újkorban. Válogatott tanulmányok](#). Bp., 2015. 106–136.

Pukánszky Béla: [A nőnevelés története](#). Bp., 2013. (5–7. fejezet)

Lengyel Tünde: A kora újkori női műveltség problémái – elvárások, határok és lehetőségek. In: Sipos Balázs, Krász Lilla (szerk.): [A női kommunikáció kultúrtörténete: tanulmányok](#). Bp., 2019. 21–33.

*Péter Katalin: Az olvasó nő eszménye a 17. század elején. In: Uő: Magánélet a régi Magyarországon. Bp., 2013. 25–34.

Monok István: A női könyvtulajdonos, a női olvasó a 16–17. században. In: Papp Júlia (szerk.): A zsoldártól a rózsaszín regényig. [Fejezetek a magyar női művelődés történetéből](#). Bp., 2014. 79–94.

Pesti Brigitta: Nők szerepe és jelentősége a 17. századi könyvkiadás mecenatúrájában. In: Sipos Balázs, Krász Lilla (szerk.): [A női kommunikáció kultúrtörténete: tanulmányok](#). Bp., 2019. 138–155.

V. László Zsófia: Nőoktatás és könyves műveltség a 17–18. században. In: Papp Júlia (szerk.): A zsoldártól a rózsaszín regényig. [Fejezetek a magyar női művelődés történetéből](#). Bp., 2014. 95–126.

10. április 17. Női szerepvállalás a reformáció terjesztésében Magyarországon

*Gaál Izabella: [A nők szerepe a reformáció terjesztésében Magyarországon, különös tekintettel Debrecen városára](#). In: A nők jelenléte és szerepe a magyar protestáns szellemiségben. Bp., 2019. 21–32.

Balogh Judit: [Női szerepkonstrukciók a magyar reformáció korában](#). ACTA Universitatis, Sectio Historiae, 46. 23–37.

Rüsz-Fogarasi Enikő: [A lelkész feleség/papné: egy új szerepkör a kora újkori nők számára](#). Művészet és mesterség Tisztelgő kötet R. Várkonyi Ágnes emlékére. Bp., 2016. 323–332.

Berki Anna, Szabó Katalin: [Egy történeti pszichológiai esettanulmány – Lorántffy Zsuzsanna és az érzelmi zsarolás](#). Szabolcs-Szatmár-Beregi Szemle 56. (2021) 2. sz. 3–18.

11. április 24. Gyógyítás, boszorkányság

Kristóf Ildikó: Boszorkányüldözés a kora újkori Magyarországon: kutatástörténet, eredmények, teendők – 2013-ban. In: Klaniczay Gábor, Pócs Éva (szerk.): Boszorkányok, varázslók és démonok Közép-Kelet-Európában, Vallástudományi tanulmányok Közép-Kelet-Európából 1., Bp., 2014. 17–62.

*Klaniczay Gábor: [Gyógyítók a magyarországi boszorkányperekben](#). In: Uő. és Pócs Éva (szerk.): Boszorkányok, varázslók és démonok Közép-Kelet-Európában. Bp., 2014. 263–305.

*Tóth G. Péter: [Szexháború? Avagy férfiak és nők konfliktusa a magyarországi boszorkányperekben](#). Tabula (Néprajzi Közlemények) Bp., 1999. 1. sz. 3–24.

Komáromy Andor: [Magyarországi boszorkányperek oklevéltára](#). Bp., 1910.

Schram Ferenc (szerk.): Magyarországi boszorkányperek I–III. Bp., 1982.

Bessenyei József (szerk.): A magyarországi boszorkányság forrásai I–V. Bp., 1997–. ([III. kötet](#), [IV. kötet](#))

G. Tóth Péter: Kolozsvári boszorkányperek 1564–1743. Bp., 2011.

12. május 1. MUNKASZÜNETI NAP

13. május 8. Nemiség a kora újkorban

*Pósán László: A nemiség és testiség szemlélete a középkor és reneszánsz idején. In: Szentmártoni Szabó Géza (szerk.): [Ámor, álom és mámor](#). Bp., 2002. 25–48.

*Mezey Barna: Büntetőjog és szexualitás. Nemi bűncselekmények a feudális büntetőbíráskodásban. In: Szentmártoni Szabó Géza (szerk.): [Ámor, álom és mámor](#). Bp., 2002. 243–265.

Hegedűs Attila: Erotikus szókinccs a régi magyar nyelvben. In: Szentmártoni Szabó Géza (szerk.): [Ámor, álom és mámor](#). Bp., 2002. 211–216.

Németh S. Katalin: A csók mint téma a 16–17. századi magyar költészetben. In: Szentmártoni Szabó Géza (szerk.): [Ámor, álom és mámor](#). Bp., 2002. 175–190.

14. május 15. Félév értékelése, jegyosztás